

Таким чином додаткові інтернет-ресурси не лише підвищують ефективність іншомовної підготовки, а й стимулюють мотивацію студентів до навчання, роблячи процес пізнання мови цікавим і захоплюючим.

Список використаних джерел:

1. Вдовіна О.О. Аналіз інтернет-ресурсів для вивчення української мови як іноземної. *Молодий вчений*. 2020. № 7.1 (83.1). С. 28-31. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/8546>
2. Генеральний регіонально анотований корпус української мови (ГРАК) / М. Шведова, Р. фон Вальденфельс, С. Яригін, А. Рисін, В. Старко, Т. Ніколаєнко та ін. Київ, Львів, Єна, 2017-2024. URL: uacorpus.org.
3. Назаренко О., Нестеренко О. Використання інтернет ресурсів для формування англomовної компетентності студентів-соціологів. *Порівняльно-педагогічні студії*. № 1 (23), 2015. С. 99-103. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/poriv_ped_stydii/2015/01/15.pdf
4. Онлайн-ресурси з вивчення української мови. Уповноважений із захисту державної мови. URL: <https://mova-ombudsman.gov.ua/onlain-resursy-tablytsia>
5. Стрельников В., Брітченко І. Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МПК ПУЕТ. Полтава: ПУЕТ, 2013. 309 с.

**РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ
ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ КУРСУ
«УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»**

Удовіченко Л.Г.

*доктор філософії з філології, старший викладач кафедри українознавства
Харківського національного автомобільно-дорожнього університету
м. Харків, Україна*

Невід’ємним складником життя в соціумі є комунікація. Від сфери особистих стосунків до глобальних змін у суспільстві значення спілкування є ключовим і полягає в тому, що воно забезпечує взаєморозуміння, співпрацю й ефективну організацію діяльності.

Для професійної галузі комунікація відіграє фундаментальну роль, адже саме від неї залежить ефективність організації робочого процесу, ухвалення рішень, успішність переговорів і партнерства, управління конфліктами, а також кар’єрний розвиток, професійний імідж та авторитет. Відповідно, сьогодні

заклади вищої освіти повинні готувати висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно комунікувати, чітко й логічно виражати свої ідеї та аргументовано захищати погляди. Студенти мають уміти вільно, гнучко, доречно використовувати мовні формули й стратегії, знати й застосовувати мовні норми як в усному, та і в писемному мовленні.

Особливості застосування комунікативного підходу при вивченні лінгвістичних дисциплін широко висвітлено в методичній літературі (О. М. Біляєв [1], М. С. Вашуленко [2], І. О. Гаценко [3], І. О. Ковальова [4], О. В. Ковтун [5], О. О. Панькевич [6] В. А. Петрук [7], В. П. Руденко [8], В. М. Семигіна [9], Л. В. Скуратівський [10], О. Л. Фідкевич [11] та інші).

У лінгвістичних і психолінгвістичних дослідженнях комунікативну компетенцію визначають як здатність володіти всіма видами мовленнєвої діяльності й основами культури усного та писемного мовлення, умінням застосовувати у процесі спілкування різні стилі залежно від ситуації [4, с. 52].

Комунікативний підхід, за О. О. Панькевич, розуміємо «як розвиток мовленнєвих умінь і навичок для практичного їх застосування в будь-якій професійній мовленнєвій ситуації» [6, с. 22].

Для студентів технічних спеціальностей важливо вміти оперувати галузевим термінокомплексом, описувати технічні процеси й явища, укладати пояснювальні записки, звіти, інструкції, виступати з презентаціями чи захищати проекти, організовувати ділове спілкування та комунікацію в команді тощо.

Дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням» направлена на формування вмінь і навичок фахового мовлення, адаптацію мовної практики до потреб технічної галузі, оволодіння жанрами ділового й наукового стилів. Зокрема йдеться про укладання різних видів документів, написання тезових матеріалів, створення презентацій, а також лексичне, синтаксичне й граматичне їх оформлення.

Ефективними засобами формування комунікативної компетентності є *інтерактивні методи навчання*, наприклад, *ділові ігри* допомагають моделювати реальні професійні ситуації, у яких студенти виконують певні ролі (керівник, спеціаліст, клієнт тощо), взаємодіють між собою, зокрема організовуючи співбесіди, презентуючи нові технічні проєкти перед замовником, що в подальшому допомагає укласти автобіографії, резюме, заяви, службові листи, службові записки тощо.

За допомогою *аналізу кейсів* на практичних заняттях студенти аналізують конкретні проблемні ситуації з реального життя або професійної практики. Наприклад, обговорюють шляхи розв'язання конфліктів, пов'язаних з порушенням логістичних ланцюгів, домовленостей щодо постачання будівельних матеріалів тощо.

Робота в малих групах допомагає студентам розвивати навички спілкування. Наприклад, у сервісі для підтримки процесів навчання й викладання за допомогою невеликих інтерактивних модулів «LearningApps.org» нами створено вправу «Пазл», що фрагментарно демонструє певні документи (службовий лист, наказ, заяву, протокол тощо). Студенти повинні встановити й обговорити структуру зазначених документів. Таким чином вони вчаться працювати в команді, озвучувати проблемні аспекти, шукати шляхи їх розв'язання.

Розробка студентами власного *проєкту* з подальшим представленням результатів вимагає попередньої підготовки, опрацювання матеріалу й захисту перед аудиторією. Наприклад, презентація мініпроєкту «Промови, що змінили світ» викликає інтерес і жваву дискусію серед студентів, адже заявлена тема має глобальне значення.

Обговорення суперечливої теми з різних позицій розвиває критичне мислення. *Дискусії* й *дебати* сприяють вдосконаленню навичок аргументації та спілкування. Вони дозволяють студентам вчитися формулювати й відстоювати власні погляди, взаємодіяти з одногрупниками, шукати найбільш

оптимальні рішення в складних питаннях. Наприклад, дискусія на тему «Чи є невербальна комунікація важливою в соціокультурному просторі?» передбачає активне обговорення й формулювання основних тез шляхом фіксування на платформі «Kahoot» або підсумкового опитування за допомогою програмного забезпечення «Google Forms».

За допомогою *мозкового штурму* студенти роблять спробу генерувати велику кількість ідей або рішень за обмежений час. Наприклад, на сервісі LearningApps.org можна створювати інтерактивні вправи на визначення ознак професійного мовлення, лексичних і синтаксичних особливостей офіційно-ділового стилю, форм і жанрів ділової комунікації тощо.

Метод «ПРЕС» допомагає формувати навички аргументації власної думки в структурованій формі. Наприклад, студенти можуть висловлювати ставлення до певної мовної норми в професійному спілкуванні.

Отже, комунікація є важливим складником як особистого, так і професійного життя, оскільки забезпечує ефективну взаємодію, співпрацю та сприяє розв'язанню проблем. Для студентів технічних спеціальностей уміння чітко, логічно висловлюватися, дотримуватися норм усного й писемного мовлення, доречно використовувати галузеві терміни є необхідною умовою успішного кар'єрного зростання. Для розвитку комунікативної компетенції здобувачів вищої освіти важливо застосовувати інтерактивні методи навчання, такі як ділові ігри, аналіз кейсів, робота в малих групах, захист проєктів, дискусії, дебати, метод «Прес» тощо. Вони сприяють розвитку здатності аргументувати, креативно мислити й ефективно комунікувати, що є необхідним для майбутніх фахівців. Упровадження таких методів у навчальний процес дозволяє студентам набути практичних навичок, що безпосередньо впливає на їхню майбутню професійну діяльність і здатність до ефективного спілкування в різних ситуаціях.

Список використаних джерел:

1. Біляев О. М. Використання комунікативного підходу в навчанні української мови майбутніх інженерів. *Мова і культура: науковий журнал*. Київ, 2018. С. 65–71.

2. Вашуленко М. С. Теоретичні основи формування мовної компетентності студентів технічних спеціальностей. *Інноваційні методи навчання в сучасній педагогіці: збірник наукових праць*. Харків, 2019. С. 101–107.
3. Гаценко І. О. Розвиток мовних компетенцій майбутніх фахівців юридичного профілю у процесі вивчення дисципліни «Фахова українська мова». *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 34 (2). С. 87–92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2020_34%282%29__15 (дата звернення: 06.04.2025)
4. Ковальова І. О. Розвиток комунікативної компетенції студентів під час викладання дисципліни «Фахова українська мова». *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2024. Випуск 4 (211). С. 51–57. DOI <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2024-211-7>.
5. Ковтун О. В. Комунікативний підхід у мовній освіті: діахронічний аналіз. *Наука і освіта*. 2011. № 7. С. 50–54.
6. Панькевич О. О. Методика викладання дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням»: комунікативний підхід. *Освіта та педагогічна наука*. 2016. № 2 (165). С. 20–25.
7. Петрук В. А. Теоретико-методичні засади формування базових професійних компетенцій у майбутніх фахівців технічних спеціальностей: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2008. 40 с.
8. Руденко В. П. Особливості застосування комунікативного підходу в навчанні студентів гуманітарних спеціальностей. *Актуальні проблеми вищої освіти: наукові праці*. Київ, 2019. С. 34–39.
9. Семигіна Н. В. Формування мовної компетентності в процесі вивчення професійно орієнтованої мови. *Педагогічна майстерність у навчанні іноземних мов: збірник статей*. Одеса, 2017. С. 89–94.
10. Скуратівський Л. В. Роль інтерактивних методів у розвитку професійної комунікації майбутніх медиків. *Актуальні питання педагогічної практики: матеріали Міжнар. наук.-практичн. конференції*. Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2019. С. 112–118.
11. Фідкевич О. Л. Методологічні аспекти формування комунікативної компетентності у контексті навчально-методичної системи особистісно-орієнтованої освіти. *Актуальні проблеми психології*. 2012. Т. 10, Вип. 21. С. 34–42.

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ ІНОЗЕМНИХ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНІХ СТАНДАРТІВ

Ушакова Н.І.

*д. пед. н., професор, завідувач кафедри мовної підготовки І
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
м. Харків, Україна*

Пізнавальна самостійність особистості стає стійким складником когнітивно-діяльній системи, коли сформовано вміння самостійно знаходити нові знання із різних джерел і опановувати нові вміння та навички; здатність